8

अक्षरब्रह्मयोगः

akṣara - неиссякаемый;

अर्जुन उवाच

किं तद् ब्रह्म किमध्यात्मं किं कर्म पुरुषोत्तम ।

अधिभूतं च किं प्रोक्तमधिदैवं किमुच्यते ॥ १ ॥

adhibhūta *n* - высшая сущность, высшая душа;

अधियज्ञः कथं को ऽत्र देहे ऽस्मिन्मधुसूदन ।

प्रयाणकाले च कथं ज्ञेयो ऽसि नियतात्मभिः ॥ २ ॥

prayāṇa *n* - уход, отправление; смерть;

श्रीभगवानुवाच

अक्षरं ब्रह्म परमं स्वभावो ऽध्यात्ममुच्यते ।

भूतभावोद्भवकरो विसर्गः कर्मसंज्ञितः ॥ ३ ॥

visarga *m* - прекращение, конец, освобождение; извержение (семени); творение, сотворение;
saṅjñita - сообщенный, названный, называющийся;

अधिभूतं क्षरो भावः पुरुषश्चाधिदैवतम् ।

अधियज्ञो ऽहमेवात्र देहे देहभृतां वर ॥ ४ ॥

अन्तकाले च मामेव स्मरन्मुक्त्वा कलेवरम् ।

kalevara *m, n* - тело, туловище;

यः प्रयाति स मद्भावं याति नास्त्यत्र संशयः ॥ ५ ॥

यं यं वा ऽपि स्मरन्भावं त्यजत्यन्ते कलेवरम् ।

तं तमेवैति कौन्तेय सदा तद्भावभावितः ॥ ६ ॥

√bhāvaya (caus. *от* √bhū) - создавать, производить, оживлять, проявлять, думать;

तस्मात्सर्वेषु कालेषु मामनुस्मर युध्य च ।

anu-√smar I P. - вспоминать, помнить;

मय्यर्पितमनोबुद्धिर्मामेवैष्यस्यसंशयः ॥ ७ ॥

arpita (p.p. caus. *от* √ar)- сосредоточенный, переданный;

अभ्यासयोगयुक्तेन चेतसा नान्यगामिना ।

abhyāsa *m* - изучение, повторение, привычка, упражнение, произнесение вслух;

परमं पुरुषं दिव्यं याति पार्थानुचिन्तयन् ॥ ८ ॥

anu-√cint X U. - думать, заботиться;

कविं पुराणमनुशासितारम् अणोरणीयंसमनुस्मरेद्यः ।

anuśāsitar *m* - учитель, руководитель, наставник;
aṇu - тонкий, очень маленький;

सर्वस्य धातारमचिन्त्यरूपम् आदित्यवर्णं तमसः परस्तात् ॥ ९ ॥

parastāt - далеко от (+*Gen.*);

प्रयाणकाले मनसा ऽचलेन भक्त्या युक्तो योगबलेन चैव ।

भ्रुवोर्मध्ये प्राणमावेश्य सम्यक्स तं परं पुरुषमुपैति दिव्यम् ॥ १० ॥

यदक्षरं वेदविदो वदन्ति विशन्ति यद्यतयो वीतरागाः ।

vīta (p.p. *om* vi-i) - ушедший;

यदिच्छन्तो ब्रह्मचर्यं चरन्ति तत्ते पदं संग्रहेण प्रवक्ष्ये ॥ ११ ॥

pada *m, n* - шаг, нога, основание; место, местопребывание, дом;
saṅgraheṇa *adv.* - кратко, вкратце;

सर्वद्वाराणि संयम्य मनो हृदि निरुध्य च ।

मूर्ध्न्याधायात्मनः प्राणमास्थितो योगधारणाम् ॥ १२ ॥

yogadhāraṇā (yoga-dhāraṇā) *f* - продолжительность, непоколебимость в размышлении (медитации);

ओमित्येकाक्षरं ब्रह्म व्याहरन्मामनुस्मरन् ।

vy-ā-√har (vi-ā-√har) I U. - высказывать, говорить; выказывать, оказывать (*знаки почтения*);

यः प्रयाति त्यजन्देहं स याति परमां गतिम् ॥ १३ ॥

अनन्यचेताः सततं यो मां स्मरति नित्यशः ।

तस्याहं सुलभः पार्थ नित्ययुक्तस्य योगिनः ॥ १४ ॥

मामुपेत्य पुनर्जन्म दुःखालयमशाश्वतम् ।

नाप्नुवन्ति महात्मानः संसिद्धिं परमां गताः ॥ १५ ॥

आब्रह्मभुवनाल्लोकाः पुनरावर्तिनो ऽर्जुन ।

मामुपेत्य तु कौन्तेय पुनर्जन्म न विद्यते ॥ १६ ॥

सहस्रयुगपर्यन्तमहर्यद् ब्रह्मणो विदुः ।

paryanta *m* - граница, край, предел;ограниченный чем-то, оканчивающийся чем-то;

रात्रिं युगसहस्रान्तां ते ऽहोरात्रविदो जनाः ॥ १७ ॥

अव्यक्ताद् व्यक्तयः सर्वाः प्रभवन्त्यहरागमे ।

रात्र्यागमे प्रलीयन्ते तत्रैवाव्यक्तसंज्ञके ॥ १८ ॥

saṅjñaka - именуемый, по имени;

भूतग्रामः स एवायं भूत्वा भूत्वा प्रलीयते ।

bhūtagrāma (bhūta-grāma) *m* - совокупность живых существ, материальные элементы природы;

रात्र्यागमे ऽवशः पार्थ प्रभवत्यहरागमे ॥ १९ ॥

परस्तस्मात्तु भावो ऽन्यो ऽव्यक्तो ऽव्यक्तात्सनातनः ।

यः स सर्वेषु भूतेषु नश्यत्सु न विनश्यति ॥ २० ॥

अव्यक्तो ऽक्षर इत्युक्तस्तमाहुः परमां गतिम् ।

यं प्राप्य न निवर्तन्ते तद्धाम परमं मम ॥ २१ ॥

dhāman *n* - местопребывание, жилище, владение, место; сила, могущество...;

पुरुषः स परः पार्थ भक्त्या लभ्यस्त्वनन्यया ।

ananya - одинаковый, единственный в своем роде;

यस्यान्तःस्थानि भूतानि येन सर्वमिदं ततम् ॥ २२ ॥

√tan VIII U. - тянуть, распространять, соединять, связывать, выполнять, составлять, сочинять;

यत्र काले त्वनावृत्तिमावृत्तिं चैव योगिनः ।

āvṛtti *f* - возвращение, повторение;

प्रयाता यान्ति तं कालं वक्ष्यामि भरतर्षभ ॥ २३ ॥

अग्निर्ज्योतिरहः शुक्लः षण्मासा उत्तरायणम् ।

ayana - идущий, приходящий; *n* путь; ход, бег;

तत्र प्रयाता गच्छन्ति ब्रह्म ब्रह्मविदो जनाः ॥ २४ ॥

धूमो रात्रिस्तथा कृष्णः षण्मासा दक्षिणायनम् ।

तत्र चान्द्रमसं ज्योतिर्योगी प्राप्य निवर्तते ॥ २५ ॥

शुक्लकृष्णे गती ह्येते जगतः शाश्वते मते ।

एकया यात्यनावृत्तिमन्ययावर्तते पुनः ॥ २६ ॥

नैते सृती पार्थ जानन्योगी मुह्यति कश्चन ।

sṛti *f* - путь, дорога, странствие, переселение;

तस्मात्सर्वेषु कालेषु योगयुक्तो भवार्जुन ॥ २७ ॥

वेदेषु यज्ञेषु तपःसु चैव दानेषु यत्पुण्यफलं प्रदिष्टम् ।

अत्येति तत्सर्वमिदं विदित्वा योगी परं स्थानमुपैति चाद्यम् ॥ २८ ॥